

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**Кафедра історії, археології, інформаційної
та архівної справи**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Українські студії
Викладач	Орлик Світлана Владиславівна, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність, освітня програма	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування» Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» Освітньо-професійна програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»
Контактний тел.	+38(095) 423-95-99
E-mail:	svitlana.orlik@gmail.com
Обсяг та ознаки дисципліни	Обов'язкова дисципліна загальної підготовки, змістових модулів – 3. Форма контролю: екзамен. Загальна кількість кредитів – 6, годин – 180 у т.ч. лекції – 48 годин, практичні заняття – 32 годин, самостійна робота – 100 години. Формат: очний (offline / facetoiface) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіка, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Messenger, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Особливі вимоги відсутні.

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Українські студії» є формування високоінтелектуального фахівця який може вільно орієнтуватися у складних процесах сучасного суспільно-політичного життя. Формування особистості з активною, патріотичною громадянською позицією, здатної аргументовано викладати свої погляди на найважливіші явища української історії, усвідомлювати нерозривний зв'язок між надбанням минулого і сучасного, традиціями і досвідом різних поколінь нашої держави.

Завдання вивчення дисципліни є:

- надати студентам розширені знання з історії України відповідно до рівня та вимог вищої школи, зосередившись на найбільш актуальних проблемах політичного, соціально-економічного, культурного та релігійного життя українського суспільства на різних етапах його розвитку;

- сприяти формуванню історичного мислення, вміння виявляти історичну обумовленість подій і явищ;

- ознайомити студентів з хронологією та сутністю основних історичних подій, періодизацією, логікою історичного процесу; засвоїти важливі дати з історії України, орієнтуватися у визначенні історичних епох, їх основних проблем.

- спонукати до оволодіння навичками комплексної роботи з різними типами історичних джерел та історичних праць, пошуку і систематизації інформації як основи вирішення дослідницьких завдань;

- навчити студентів критично аналізувати отриману інформацію, визначати власну позицію щодо місця і ролі України у всесвітньоісторичному процесі;

- спираючись на загальнолюдські цінності допомогти студентам сформувати власні переконання, здобути навички і вміння, соціальногуманітарні компетенції необхідні для практичної діяльності.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати

Інтегральну компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетентності

ЗК 13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та

необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності

СК9. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

Програмні результати навчання

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР 22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотехнічному національному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення вибіркових навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль. 1. ДАВНЯ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Тема 1. Предмет, метод курсу "Українські студії"

Тема 2. Первісне суспільство і перші державні утворення на території України. Господарство та культура в найдавніший період історії України.

Тема 3. Ранні слов'яни.

Тема 4. Середньовічна держава Русь. Королівство Руське (Галицько-Волинська держава).

Тема 5. Культура Київської Русі та Галицько-Волинської держави.

Тема 6. Українські землі у складі Литви та Польщі (середина XIV – XVI ст.).

Змістовий модуль. 2. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ НОВОЇ ДОБИ (МОДЕРНА ІСТОРІЯ)

Тема 7. Початки козацької ери української історії (XV – початок XVII ст.)

Тема 8. Українська національна революція 1648-1654 рр. Становлення української державності наприкінці 1640-х – початку 1650-х рр.

Тема 9. Україна у другій половині XVII ст. (доба «руїни»)- XVIII ст.

Тема 10. Розвиток української культури, науки та освіти козацької доби

Тема 11. Українські землі під владою Російської імперії.

Тема 12. Західноукраїнські землі у складі Австро-Угорської імперії.

Тема 13. Україна в роки Першої світової війни.

Змістовий модуль 3. НОВІТНЯ ІСТОРІЯ

Тема 14. Українська революція та національний державотворчий процес (1917-1919 рр.).

Тема 15. Революційно-визвольний рух на західноукраїнських землях (1917-1919рр.)

Тема 16. Україна у міжвоєнний період (1921–1939 рр.): утвердження тоталітарного режиму та боротьба за українську державу. ГОЛОД 1921-1923 ТА ГОЛОДОМОР 1932-1933 рр.

Тема 17. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).

Тема 18. Повоєнне десятиліття. Голод в Україні 1946-1947 рр.

Тема 19. Початок розкладу та поглиблення кризи тоталітаризму в СРСР (1956-1990 рр.).

Тема 20. Україна в умовах незалежності: тенденції розвитку, втрати і здобутки.

5. Система оцінювання та вимоги

Протягом семестру здобувач може отримати мах. 60 балів: перший модуль – 17 балів, другий модуль – 18 балів, третій модуль - 25. За результатами семестрового контролю – 40 балів. По поточному контролю здобувач може набрати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, тестування, презентації індивідуальних завдань.

Таблиця 1

Розподіл балів, які отримують здобувачі

семестр	модулі	Кількість балів за видами робіт				Кількість балів за модуль	Кількість балів на семестровий контроль	Кількість балів за семестр
		лекції	ПЗ	СР	Модульний контроль			
1	1	0	10	5	2	17	40	100
1	2	0	10	6	2	18		
1	3	0	15	8	2	25		
Всього		0	35	19	6	60	40	100

Вид семестрового контролю: екзамен.

Таблиця 2

Мінімальні та максимальні порогові встановлення максимальної кількості балів для конкретних видів робіт

Види робіт	Мінімальний поріг	Максимальний поріг
Відповіді на теоретичне питання під час поточного опитування	Не оцінюється	2 бали
Написання есе	1 бал	2 бали
Участь в груповій роботі	1 бал	2 бали
Виступ з доповіддю/ презентацією/рефератом	1 бал	2 бали
Тест підсумковий	0,1	2 бали

Таблиця 3

Оцінювання видів робіт під час поточного оцінювання

Види робіт	Максимальна кількість балів під час поточного оцінювання	Максимальна кількість балів за один вид робіт	Орієнтовна кількість робіт, яку має виконати здобувач аби отримати максимальну кількість балів за поточним оцінюванням при оцінюванні кожного виду робіт максимальною кількістю балів	В тому числі розподіл за рубіжними контролями, враховуючи розподіл балів	
				I	II
Поточне опитування	20	2	10 відповідей	10	10
Підсумкове тестування	6	2	3 тести	4	2
Есе	14	2	7 есе	6	8
Підготовка усних доповідей та презентації	20	2	10 усні доповіді з презентаціями	10	10
Разом	60 балів			30	30

Контроль проводиться за результатами виконаних індивідуальних, тестових, та контрольних завдань, а також за результатами відвідуваності занять.

Критерії оцінки іспиту:

оцінку «відмінно» (90-100 балів), А) заслуговує здобувач, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує здобувач, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання, але при рішенні допускає значну кількість помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінку «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється здобувачу, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

Шкала оцінювання: ЄКТС, національна та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка	
		За національною системою (екзамен)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ - вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	82-89
C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок		74-81
D	ЗАДОВІЛЬНО - непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	64-73
E	ДОСТАТНЬО - виконання задовольняє мінімальні критерії		60-63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО - потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО - необхідна серйозна подальша робота		1-34

6. Рекомендовані джерела та література:

Базова

1. Акт проголошення незалежності України: Закон України від 24 серпня 1991 р. № 1427 URL: http://gska2.rada.gov.ua/site/postanova/akt_nz.htm
2. Грушевський М. Історія України – Русі : в 11 т. 12 кн. К., 1991-1998. URL : <http://izbornyk.org.ua/hrushrus/iur1.htm>
3. Бойко О.Д. Історія України: підручник. К.: Академвидав, 2016. 720 с. URL : https://ftfsite.ru/wp-content/files/istorija_ukrajiny_bojko.pdf
4. Історія України : підруч. для студентів неісторичних спец. ВНЗ / за ред. М. І. Бушина, О. І. Гуржія. Черкаси : Український літопис, 2016. 642с.
5. Косик В. Україна і Німеччина в Другій світовій війні. Париж; Нью-Йорк; Львів, 1993. 658 с. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0002861>
6. Котляр М. Ф. Данило Галицький. Київ, 2002. 327 с. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001439>
7. Литвин М., Науменко К. Історія ЗУНР. Львів, 1995. 368 с. URL : http://chtyvo.org.ua/authors/Lytvyn_Mykola/Istoriia_ZUNR/
8. Литвин М. Західно-українська народна республіка: досвід та уроки етнодержавотворення. *Дрогобицький краєзнавчий збірник*. 2015. Вип. Спец.вип.2. С. 67-74. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/dkz_2015_Spets.vip.2_9
2. Новітня історія України (1900-2000) : підруч. для студ. іст. спец. ВНЗ / А. Г. Слюсаренко та ін. К.: Вища шк., 2000. 662 с. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0003635>
3. Реєнт О. П. Столипінська аграрна реформа: основні події, періодизація, особливості, наслідки. *Український селянин*. 2006. Вип. 10. С. 6-16. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_3
4. Реєнт О.П. Велика реформа 1861 р.: погляд із ХХІ століття. *Проблеми історії України ХІХ – початку ХХ ст.* 2011. Вип. 18. С. 7-24. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/123537>
5. Світлична В. В. Історія України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Каравела, 2012. 400 с. URL : <https://ru.calameo.com/books/00435432042fb04952917>
6. Сергієнко Г. Я. Біля витоків українського козацтва й Запорозької Січі. *Український історичний журнал*. 1992. № 12. С. 123-131. URL : <http://resource.history.org.ua/ejournal/EJ0000002>
7. Сергійчук В. Голодомор 1932—1933 років як геноцид українства. Вишгород: ПП Сергійчук М.І., 2016. 320 с. URL : http://chtyvo.org.ua/authors/Serhiichuk/Holodomor_19321933_rokiv_iak_henotsy_d_ukrainstva_vyd_2016/

Допоміжна

8. Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорізької Січі. К.,1993. 71 с. URL: <https://www.litmir.me/br/?b=197388&p=1>
9. Базильчук Г.К. Словник-довідник з історії. К.: Міжрегіон. акад. упр. персоналом, 2005. 368 с. URL : <http://maup.com.ua/ua/navchannya-u->

maup/library/pidruchniki/gumanitarni-prirodnichi-disciplini/slovník-dovidnik_z_istorii.html

10. Білецький Л. Руська правда й історія її тексту. Вінніпег, 1993. URL : <http://litopys.org.ua/bilets/bil.htm>

11. Бойко О.Д. Легіон українських січових стрільців // Енциклопедія історії України: Т.6: Ла-Ми / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. К.: В-во "Наукова думка", 2009. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Legion_Ukr_Sich_Striltsiv

12. Бурдо Н.Б. Сакральний світ Трипільської цивілізації. Київ, 2005. 305 с. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000100>

13. Власюк І. М. Економічні наслідки Столипінської аграрної реформи на Правобережній Україні (1906-1914 рр.). Український селянин. 2006. Вип. 10. С. 32-35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_10

14. Геродот. Історії у дев'яти книгах / перекл. А.Білецького. К.: Наукова думка, 1993. Книга IV: Мельпомена. С.180-228. URL : <https://booksonline.com.ua/view.php?book=43868>

15. Голод 1932-1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / упор. Р.Я.Піріг. К., 1990. 605 с. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/5-319-00827-9/5-319-00827-9.pdf>

16. Декларація про державний суверенітет України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12>

17. Ділова документація Гетьманщини ХУІІІ ст. : збірник документів / упор. В. Горобець К., 1993. 392 с. URL : <http://resource.history.org.ua/item/0008928>

18. Ілюстрована енциклопедія історії України : в 3-х т. / авт. тексту О. Кучерук. К.: Спалах, 2004. Т.1: Від найдавнішого часу до кінця 18 ст. 216с.

19. Енциклопедія Трипільської цивілізації : в 2 т. / голова редкол. Л. М. Новохатько. К. : ТОВ "Укрполіграфмедіа", 2004. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000719>

20. Колективізація і голод на Україні (1929 - 1933). Збірник документів і матеріалів. К., 1992. 728 с. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001963>

21. Конституція України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

22. Крип'якевич І. Галицько-Волинське князівство. Київ, 1984. URL : <http://litopys.org.ua/krypgvol/krypgv.htm>

23. Кульчицький С.В. Утвердження незалежності України: перше десятиліття. *Український історичний журнал*. 2001. №2. URL : <http://resource.history.org.ua/ejournal/EJ0000002>

24. Літопис Самовидця /упор. Я. І. Дзига. Київ: «Наукова думка», 1971. 208 с. URL : <http://izbornyk.org.ua/samovyid/sam.htm>

25. Літопис Руський (Іпатський список) / пер. з давньорус. Л. Махновця; Відп. ред. О. Мишанич. К.: Дніпро, 1989. 591 с. URL : <http://litopys.org.ua/litop/lit.htm>

26. Марочко В. Визнання Голодомору 1932-1933 рр. в Україні - геноцидом: історичний факт політичного самоутвердження та морального

зцілення нації. *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки*. 2007. 16. С. 270-276. URL : http://resource.history.org.ua/publ/pro_2007_16_1_270

27. Німчук В. В. Руська правда XI – XII ст. за списком 1282 року. Хрестоматія з історії української мови X—XIII ст. Київ; Житомир: Полісся, 2015. (Зібрання пам'яток української мови найдавнішого періоду (X—XIII ст.)). С. 143–148. (350 с.). URL : http://shron1.chtyvo.org.ua/Nimchuk_Vasyl/Istoriia_ukrainskoi_movy_Khrestomatiia_X-XIII_st.pdf

28. Орлик В.М. Податкова політика Російської імперії в Україні в дореформений період: монографія. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2007. 631 с. URL : www.academia.edu ›

29. Орлик С.В. Правові джерела з історії податкової політики уряду Російської імперії в роки Першої світової війни. *Соціум. Документ. Комунікація. Серія «Історичні науки»*. 2019. Вип. 7. С.160–182. Doi:10.31470/2518-7600-2019-7-160-182 URL : <https://sdc-journal.com/index.php/journal/article/view/232/180>

30. Патриляк І. Українсько-польський конфлікт і питання повоєнної належності Львова у світлі звітів підпілля ОУН(б) (вересень 1943 – квітень 1945 рр.). *Український історичний журнал*. 2019. № 6. С. 20. URL : http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2019_6_4

31. “Руська Правда” XI – XII ст. Давня українська писемна спадщина. Писемні пам'ятки XI століття / Брус М. П. Історична граматики української мови. Частина 3. Хрестоматійні матеріали. Івано-Франківськ: ПП Голіней О. М., 2016. 92 с. URL : http://chtyvo.org.ua/authors/Brus_Mariia/Istorychna_hramatyka_ukrainskoi_movy_Chastyna_3_Khrestomatiini_materialy/

32. Смолій В.А. Українська національна революція 1648 -1676 рр. крізь призму століть. *Український історичний журнал*. 1998. № 3. С. 3 -12. URL : <http://resource.history.org.ua/ejournal/EJ0000002>

33. Українсько-Російський договір 1654 р.: нові підходи до історії міждержавних стосунків (Матеріали науковотеоретичного семінару) / Ред. кол.: С. В. Кульчицький (гол. ред.), М. Ф. Дмитрієнко, О. І. Гуржій, та ін. К.:НАН України. Інститут історії України., 1995. 69 с. URL : <http://history.org.ua/LiberUA/5-7702-0977-1/5-7702-0977-1.pdf>

34. Франко І.Я. Панщина та скасування 1848 р. в Галичині: твори у 50 т. К.: Наукова думка, 1986 р.. Т. 47. С. 7–122. URL: <https://www.i-franko.name/uk/History/PanschynaTaJijiSkas.html>

35. Франко І.Я. Задушні дні у Львові 1848 р.: твори у 50 т. К.: Наукова думка, 1985 р. Т. 46. Ч. 1. С. 528–537. URL: <https://www.i-franko.name/uk/History/ZadushniDniULvovi1848.html>

36. Щербак В. О. Козацтво в класовостановій структурі українського суспільства (друга половина XV – середини XVII ст.). *Український історичний журнал*. 1991. № 11. С. 43-52. URL : <http://resource.history.org.ua/ejournal/EJ0000002>

37. Щупак І. Я. Уроки Голокосту в українській історичній науці та освіті:

від нарративу до осмислення й постановки суспільного питання про покаяння (до 75-ї річниці трагедії Бабиного Яру). *Український історичний журнал*. 2016.. № 4. С. 152. URL : http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2016_4_12

38. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. Київ: Генеза, 1997. 380 с. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000066>

39. Якубова Л. "Русский мир" в Україні: на краю прірви. К.: ТОВ "Видавництво "КЛІО"", 2018. 384 с.

Архівні джерела:

1. Діяльність УНР 1920-1930 років минулого сторіччя в архівних документах розвідки: у 3-х частинах. Київ: служба зовнішньої розвідки України. Галузевий державний архів, 2019. URL : <https://szru.gov.ua/news-list/galuzevij-derzavnij-arhiv-szru>

2. Документи стосовно Симона Петлюри. Архів 1. Архів 2. URL : <https://szru.gov.ua/news/galuzevij-derzavnij-arhiv-szru/sluzba-zovnisnoi-rozvidki-ukraini-opriludnue-rozsekreceni-dokumenty-stosovno-simona-petluri>

3. Спецслужби УНР 20-30 років минулого сторіччя в архівних документах розвідки. Київ: служба зовнішньої розвідки України. Галузевий державний архів, 2019. URL : <https://szru.gov.ua/uploads/files/news-gal-arhiv/specsluzbi-unr-20-30-rokiv.pdf>

4. Фонди Галузевого державного архіву Служба зовнішньої розвідки України (ГДА СЗРУ). URL : <https://szru.gov.ua/>

5. Фонди Державного архіву Кіровоградської області (ДАКіО). URL : <http://dakiro.kr-admin.gov.ua/>

6. Фонди Центрального державного історичного архіву м.Київ (ЦДІАК). URL : <https://cdiak.archives.gov.ua/daparat.php>

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи Протокол № 1 від «28» серпня 2023 р.